

II

(Informācija)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

EIROPAS KOMISIJA

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

ES norādījumi par tūrisma pakalpojumu pakāpenisku atsākšanu un viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem – Covid-19

(2020/C 169/01)

I. Ievads

1. 2020. gada 15. aprīlī Komisija sadarbībā ar Eiropadomes priekšsēdētāju nāca klajā ar vienotu Eiropas ceļvedi ⁽¹⁾ Covid-19 sakarā ieviesto ierobežojumu pakāpeniskai izbeigšanai. Tajā izklāstīti kritēriji un ieteikumi dalībvalstīm par nosacījumiem pasākumu atcelšanai un brīvas pārvietošanās atjaunošanai. Rīcībai jābūt pakāpeniskai, un galvenajiem elementiem jābūt fiziskai distāncei un inficēšanās profilakses un ierobežošanas pasākumiem.
2. Sabiedrības veselības stāvoklim sākot uzlaboties, dalībvalstis apsver iespēju atcelt “kopienas ierobežošanas pasākumus”. Tas savukārt ļaus sagatavoties drošai profilaktisko un aizsardzības pasākumu, it īpaši vispārējo ceļošanas ierobežojumu, mīkstināšanai.
3. Paredzams, ka pēc ierobežojumu atcelšanas ar ceļošanu saistītām darbībām pilsoņi pakāpeniski atsāks iekšzemes un ES iekšējos braucienus.
4. Pārāk strauja pasākumu atcelšana var izraisīt pēkšņu inficēšanās pieauguma atkārtošanu. Kamēr nav pieejama vakcīna, ceļošanas un tūrisma vajadzības un ieguvumi ir jāsamēro ar risku, ka var atkārtoties inficēšanās gadījumi, kuru dēļ jāatjauno norobežošana.
5. Mazinoties pārvietošanās ierobežojumu stingrībai, būs maksimāli jāapsver fizisko personu savstarpējās distancēšanas pasākumu saglabāšana, lai droši atsāktu tūrisma darbības, kas pēc definīcijas piesaista cilvēkus no dažādiem ģeogrāfiskiem apgabaliem.
6. Galvenā prioritāte paliek pilsoņu, to vidū tūrisma darbinieku un tūristu, veselības aizsardzība.
7. Tūrisma pakalpojumu pakāpeniskai atjaunošanai norādījumos noteikts vienots mērķis un nediskriminējošs satvars pilsoņiem, varas iestādēm, uzņēmumiem un ieinteresētajām personām, kuras darbojas tūrisma nozarē.
8. Norādījumos doti kritēriji un principi drošai un pakāpeniskai tūrisma darbības atjaunošanai un viesmīlības iestāžu sanitāro protokolu izstrādei.

⁽¹⁾ Eiropas Komisija (EK). Kopīgais Eiropas ceļvedis Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2020.126.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2020:126:TOC.

9. Norādījumu pamatā ir Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) ⁽²⁾ ieteikumi. Tie balstās uz Kopīgo Eiropas ceļvedi Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai ⁽³⁾ un īstenojami kopā ar to. Tie izmantojami sasaistē ar Komisijas norādījumiem par nebūtiskas braukšanas ierobežojumiem ⁽⁴⁾, darba ņēmēju pārvietošanās brīvības īstenošanu ⁽⁵⁾, robežu pārvaldības pasākumiem ⁽⁶⁾, pasažieriem un citām personām kuģos, ⁽⁷⁾ kā arī transporta pakalpojumu pakāpenisku atjaunošanu ⁽⁸⁾, un paziņojumu “Ceļā uz pakāpenisku un koordinētu pieeju pārvietošanās brīvības atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai” ⁽⁹⁾. Nobeidzot, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (OSHA) ir publicējusi vispārīgus darba drošības pasākumus, kas attiecas uz atgriešanos darbavietā ⁽¹⁰⁾.

II. Tūrisma darbības drošas un pakāpeniskas atjaunošanas principi

10. Lai būtu iespējams atsākt tūrisma darbību, dalībvalstīm, lemjot par stingro kopienas pasākumu mīkstināšanu, rūpīgi jāapsver tālāk aprakstītie kritēriji ⁽¹¹⁾.

10.i Covid-19 saslimstība ir kritusies

Galvenais priekšnoteikums Covid-19 kopienas ierobežojumu mīkstināšanai un tūrisma darbības atsākšanai ir epidemioloģiskas liecības, ka slimības izplatība ir ievērojami mazinājusies un uz izturētu laika sprīdi stabilizējusies un izskatās, ka turēsies stabila, arī augot tūristu skaitam.

10.ii Ir pietiekama veselības aprūpes sistēmas veikspēja

Jānodrošina vietējiem iedzīvotājiem un tūristiem pietiekama veselības aprūpes sistēmas veikspēja, lai pie inficēto skaita pēkšņa pieauguma netiktu pārslogoti primārās aprūpes, slimnīcu un intensīvās terapijas dienesti. Tas īpaši svarīgi reģionālā līmenī tūrisma rajoniem, kur gaidāms lielāks skaits apmeklētāju, kā kūrortiem, pludmalēm tuvām teritorijām, kultūrvēsturiskiem objektiem u. c, kas ne vienmēr atrodas veselības aprūpes infrastruktūras tuvumā. Attālos tūrisma rajonos var būt nepietiekami veselības aprūpes pakalpojumi un gadījumos, kad papildus gaidāmi ierodamies viesi ievērojamā skaitā, var būt vajadzīgi ieviest papildu reaģēšanas mehānismus, piemēram, medicīniskās evakuācijas lidojumus u. c. Jāpiemēro Covid-19 pārrobežu veselības aprūpes vadlīnijas ⁽¹²⁾. Bez tam dalībvalstīm, kuru piederīgie vai pastāvīgie iedzīvotāji inficējušies, atrazdamies citās dalībvalstīs, jāatvieglina šo cilvēku repatriācija.

10.iii Notiek stingra uzraudzība un novērošana

Pirms pasākumu mīkstināšanas, ieskaitot tūrisma atsākšanu, dalībvalstīs ir jābūt ieviestām sistēmām, kas ļauj novērot izmaiņas veselības aprūpes pakalpojumu veikspējas rādītājos un reaģēt uz tām.

Lai novērstu vīrusa ievazāšanu tūrisma reģionos, kā arī pārmešanos no vietējiem iedzīvotājiem uz tūristiem, vietējā līmenī ir jāpalielina uzraudzības un novērošanas jaudas, attiecīgos gadījumos saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību normām.

⁽²⁾ Atruna. Norādījumos no sabiedrības veselības skatpunkta sniegti apsvērumi par Covid-19 profilaksi un ierobežošanu tūrisma nozarē. Aptverti pasākumi, kas skar klientus periodā pirms viņu uzturēšanās attiecīgā izmitināšanas vietā, tās laikā un pēc tās, kā arī darbiniekus, un ar tūrisma saistītu restorānu, kafetēriju vai bāru apmeklēšanu. Nav aptverti atrakciju un izklaides parki, muzeji un kruīzi. Šie norādījumi orientē uz tūrisma nozarei ieteikto pieeju, vienlaikus atzīstot tūrisma uzņēmumu specifiku dažādās ES/EEZ vietās.

⁽³⁾ OV C 126, 17.4.2020., 1. lpp.

⁽⁴⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final un C(2020) 2050 final (OV C 102I, 30.3.2020., 12. lpp.).

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums “Vadlīnijas par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu Covid-19 uzliesmojuma laikā”, 2020/C 102 I/03.

⁽⁶⁾ C(2020) 1753 final (OV C 86I, 16.3.2020, 1. lpp.).

⁽⁷⁾ C(2020) 3100 final (OV C 119I, 14.4.2020, 1. lpp.).

⁽⁸⁾ C(2020) 3139

⁽⁹⁾ C(2020) 3250

⁽¹⁰⁾ “COVID-19. ATGRIEŠANĀS DARBAVIETĀ. Darbavietu pielāgošana un darbinieku aizsardzība”, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

⁽¹¹⁾ Tas aprakstīts Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra 2020. gada 23. aprīļa ātrajā riska novērtējumā: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_healthcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf

10.iv *Ir nodrošinātas testēšanas jaudas*

Kopīgajā Eiropas ceļvedī Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai galvenais kritērijs ir nodrošināta plaša mēroga testēšana, kas atklāj inficēšanās gadījumus un vīrusa izplatīšanos uzrauga apvienojumā ar kontaktu izsekošanu un izolēšanas pasākumiem, kuri palēnina vīrusa pārnesanu. Testēšanas jaudu trūkums sākumā ir traucējis pārbaudēs īstenot plašam iedzīvotāju skaitam atbilstošas pieejas. Inficēšanās gadījumu laicīgā identificēšanā būtiska nozīme ir ātrai testēšanai un diagnostikai ⁽¹³⁾. Būtu svarīgi nodrošināt, lai arī viesiem ir vienlīdzīga piekļuve pārbaudēm.

10.v *Darbojas kontaktu izsekošana*

Saskarē bijušo personu izsekošana Covid-19 ierobežošanā ir efektīvs un būtisks sabiedrības veselības pasākums. Mērķis ir tūlītēji identificēt un pārraudzīt ar Covid-19 saslimušo kontaktētās personas, lai vēl vairāk mazinātu tālāku pārnesanu. Šādi kontaktu izsekošanai jāļauj apmainīties ar attiecīgu informāciju starp valstīm, kurās ir starptautiskais tūrisms, ieskaitot gatavību vajadzības gadījumā veikt valsts piederīgo repatriāciju. Arī pēc robežu atkalatvēršanas svarīga būs cieša dalībvalstu sadarbība un koordinācija kontaktu izsekošanas jomā. Persondatu vākšanai un glabāšanai ir jāatbilst attiecīgajiem ES tiesību aktiem, ieskaitot Vispārīgo datu aizsardzības regulu un E-privātuma direktīvu.

Kontaktu izsekošanas pamatelementi sīki izklāstīti nesētajos Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) norādījumos ⁽¹⁴⁾ un – datu aizsardzības aspektā – Norādījumos par lietotnēm, kas atbalsta cīņu ar Covid-19 pandēmiju, ⁽¹⁵⁾ un Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas norādījumos ⁽¹⁶⁾. Komisija un dalībvalstis publicēs protokolu par sadarbības principiem, lai nodrošinātu, ka brīvprātīgi apstiprinātas kontaktu izsekošanas lietotnes spēj darboties pāri robežām un ir uzticamas visās Eiropas malās, kur atrodas lietotāji.

10.vi *Darbojas koordinācijas un saziņas mehānismi*

Ir būtiski ieviest mehānismus, kas nodrošina koordināciju un saziņu starp iestādēm un tūrisma nozares uzņēmumiem, kā arī starp dalībvalstu pašvaldībām un valsts/reģiona valdību. Turklāt, kur tiek atļauts pārrobežu tūrisms, būtiska nozīme ir pārrobežas koordinācijai, informācijas apmaiņai un saziņai pa ierastajiem kanāliem. Dalībvalstīm laikus jāinformē citai cita un Komisija, pirms tās izziņo pasākumus, kas skar pārrobežu tūrisma plūsmas atjaunošanu, un jāņem vērā to viedokļi. Papildus mehānismiem, kas aprakstīti pievienotajā paziņojumā par brīvas pārvietošanās atjaunošanu un kontroles atcelšanu pie iekšējām robežām, jāizmanto Veselības drošības komiteja, Tūrisma padomdevēja komiteja, kā arī citi pastāvošie satiksmes un ceļošanas koordinācijas kanāli, saskaņā ar to attiecīgajām pilnvarām.

Būtiska ir arī risku izziņošana ceļiniekiem un tūristiem, arī ar digitāliem līdzekļiem, nodrošinot viņu informēšanu par vietējo kontekstu, par to, kā jārikojas aizdomu par Covid-19 gadījumā, kā pieejama veselības aprūpe utt.

11. Ierobežojumu mīkstināšanai jābalstās uz zinātnes datiem, kuru centrā ir sabiedrības veselība, un tā īstenojama katrā dalībvalstī izveidotā koordinētā sistēmā. Šī koordinētā sistēma ir pamats tūrisma saimnieciskās darbības un pakalpojumu atsākšanai. Ņemot vērā gaidāmo vasaras atvaļinājumu laiku, izšķiroša nozīme ir pārdomātai tūrisma uzņēmumu un tūrisma objektu konsultēšanai sabiedrības veselības jautājumos.

12. Jānovērtē vietējā epidemioloģiskā situācija, lai novērtētu kopējo risku, ko rada tūrisma darbību atsākšana, lai izvairītos no tā, ka tūristi inficē vietējos iedzīvotājus un otrādi.

⁽¹³⁾ SARS-CoV-2 ātrās noteikšanas tests šobrīd vēl nav validēts un ieteikts izmantošanai diagnostikā.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en.

13. Vajadzības gadījumam jāizstrādā gatavības plāni ar skaidriem kritērijiem atkārtotai ierobežojumu pastiprināšanai.
14. Kopīgajā Eiropas ceļvedī Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai ir ieteikumos iekļauti principi, kas īpaši attiecas uz tūrisma nozari; tie jāuztur spēkā, atsākoties tūrismam.
15. Pasākumu atcelšanai jābūt pakāpeniskai. Vispārīgi pasākumi jāaizstāj ar precīzāk mērķētiem, ļaujot pakāpeniski atsākties sabiedrību un tūrisma darbībai, ar nosacījumu, ka tiek īstenoti samērīgi un efektīvi pasākumi, lai aizsargātu tūristu un tūrisma darbinieku veselību.
16. Atgriešanās darbā organizējama saskaņā ar "ES norādījumiem par drošu atgriešanos darbavietā", ⁽¹⁷⁾ un par prioritāti nosakāmas mazāk apdraudētas grupas un nozares, kas spēj veicināt saimniecisko darbību, vienlaikus ievērojot pandēmijas dēļ noteiktās darba un veselības aizsardzības normas.
17. Tūrisma pakalpojumu ierobežošanas pasākumi, kā arī ar veselību saistīti aizsardzības un profilakses pasākumi apjomā un ilgumā jāierobežo tādā mērā, kāds noteikti nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzībai. Papildus tam, ka visi pasākumi ir objektīvi un samērīgi, tiem jābūt arī pienācīgi motivētiem, piemērotiem un jāatbilst transporta veidiem, jābūt nediskriminatīviem un jāuztur vienlīdzīgi konkurences apstākļi vienotajā tirgū.
18. ECDC sadarbībā ar dalībvalstīm un Kopīgo pētniecības centru izstrādā un pastāvīgi uztur Covid-19 karti ⁽¹⁸⁾, kas atspoguļo inficētību reģionālajos pārvaldes līmeņos. Dalībvalstis tiek aicinātas sniegt datus, kas nodrošina, ka karte ir pilnīga un atjaunināta. Tas nodrošinās ieguvumu visos saspilējuma mazināšanas stratēģijas aspektos (atsevišķu tautsaimniecības nozaru atvēršana/slēgšana, atšķirīgu testēšanas stratēģiju izvērtēšana, individuālo aizsardzības līdzekļu efektivitātes novērtēšana u. c.). Bez tam dalībvalstis tiek aicinātas sniegt atjauninātus datus par pieejamo slimnīcu ietilpību, par pārbaudēm, uzraudzību un kontaktu izsekošanu, kā arī publicēt kritērijus ierobežojumu atcelšanai un piemērošanai. Inficētības karte un ar to saistītie pasākumi ir pārredzams rīks, kas ES līmenī sniedz informāciju, kas jāizmanto varas iestādēm, transporta uzņēmumiem un tūrisma ieinteresētajām personām, kā arī pilsoņiem, pieņemot atbildīgus personiskus lēmumus par plāniem brīvdienām.

III. ES norādījumi par viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem

19. Šajā norādījumu daļā ir izklāstīti principi, kas dalībvalstīm palīdzēs izstrādāt un ieviest infekcijas profilakses un kontroles pasākumus un protokolus viesmīlības pakalpojumu sniedzējiem, piemēram, viesnīcām un citām viesmīlības iestādēm, lai tūrisma iestādes būtu drošākas un tiktu aizsargāta gan viesu, gan darbinieku veselība.
20. Šie norādījumi par sanitārajiem protokoliem nav saistoši. To mērķis ir, rūpējoties par koordinētu pieeju reģionos un dalībvalstīs, nodrošināt, ka infekcijas profilakses un kontroles pasākumi tiek izstrādāti un īstenoti saskaņīgi.
21. Dalībvalstis tiek aicinātas, izstrādājot nacionālajai/reģionālajai/vietējai situācijai piemērotus attiecīgos protokolus, ne vien ievērot relevanto veselības aizsardzības iestāžu (proti, Pasaules Veselības organizācijas (PVO) ⁽¹⁹⁾ un Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) Covid-19 riska pārvaldības ieteikumus un operacionālos apsvērumus (pielikums)), bet arī ņemt vērā šos norādījumus.

⁽¹⁷⁾ Koronavīruss: ES norādījumi par drošu atgriešanos darba vietā, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_729.

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>.

22. Sabiedrības veselības pasākumiem tūrisma nozarē būs jāatbilst vispārīgajiem kompetento iestāžu paredzētajiem pasākumiem, un tajos būs jāņem vērā arī norādījumi, kas ievērojami darba vietā ⁽²⁰⁾. Šiem pasākumiem turklāt būs jābūt atbilstīgiem ES datu aizsardzības noteikumiem ⁽²¹⁾.
23. Izstrādājot infekcijas profilakses un kontroles pasākumus un protokolus, dalībvalstīm vajadzētu cieši sadarboties ar ieinteresētajām personām un gādāt, lai šie protokoli būtu piemēroti viesmīlības iestāžu sniegto pakalpojumu apmēram un veidam un ar to samērīgi. Dalībvalstīm jāapsver iespēja sniegt atbalstu to ieviešanā.
24. Īpaša uzmanība jāpievērš infekcijas profilakses un kontroles pasākumiem un protokoliem, kas attiecas uz tādiem sadarbīgās ekonomikas elementiem kā īslaicīga brīvdienu izmitināšana un citu veidu izmitināšana. Šie norādījumi un principi ir pilnīgi piemērojami šādu veidu viesmīlības pakalpojumiem un jebkādi pielāgojumi vai alternatīvas nekādā gadījumā nedrīkstētu apdraudēt viesu veselību un palielināt vīrusa pārnese risku.
25. Viesmīlības iestāžu viesu un darbinieku veselības aizsardzības pasākumi regulāri jāizvērtē un jāpielāgo, ņemot vērā visu relevanto informāciju un apsvērumus, lai tie aizvien būtu samērīgi ar aktuālo sabiedrības veselības situāciju.
26. Kļūstot pieejamiem jauniem un efektīvākiem risinājumiem, prioritāri jāizvēlas tie, bet no mazāk efektīviem vai grūtāk īstenojamiem pasākumiem jāatsakās. Jāievēro izmaksefektivitātes princips. Tātad, ja viesu un darbinieku veselību vienlīdz labi var nodrošināt ar vairākām pieejām, priekšroka dodama lētākajai, it īpaši mazo un vidējo uzņēmumu gadījumā (MVU) gadījumā.
27. Izstrādājot infekcijas profilakses un kontroles pasākumus un protokolus viesmīlības iestādēm, lai nepieļautu Covid-19 pārnesei un rūpētos par sabiedrības veselību, jāņem vērā šeit izklāstītie pamatprincipi.
- a) *Epidemioloģiskā situācija*
- Tūrisma atsākšanās priekšnoteikums ir Covid-19 incidences kritums līdz zemam līmenim un visi pārējie II iedaļā izklāstītie kritēriji. Ir rūpīgi ņemti vērā iepriekš izklāstītie tūrisma darbības drošas un pakāpeniskas atjaunošanas principi.
- b) *Galvenā prioritāte – viesu un darbinieku veselība un drošība*
- Lai viesmīlības pakalpojumi varētu atsākties, viesmīlības iestādes viesiem un darbiniekiem, kuri sniedz pakalpojumu, katrā ziņā pēc iespējas pilnīgāk jāievēro infekcijas un vīrusa pārnese profilakses pasākumi. Pasākumi gan viesiem, gan darbiniekiem jāizziņo skaidri, labi redzami un efektīvi (arī ar digitāliem līdzekļiem).
- c) *Vietējie pasākumi*
- Vietējām un/vai nacionālajām sabiedrības veselības aizsardzības iestādēm un viesmīlības pakalpojumu sniedzējiem pastāvīgi jākoordinējas, lai nodrošinātu informētību par jaunākajiem konkrētā ģeogrāfiskā apgabalā piemērojamajiem noteikumiem un regulējumu, tas tiktu piemērots un tā piemērošanai tiktu sekots līdzī.
- d) *Rīcības plāns infekcijas gadījumā*
- Viesmīlības iestādēm vajadzīgs sagatavotības plāns, kurā izklāstīts, kādi pasākumi veicami, ja konstatēta infekcija, un tam jāaptver periods no lēmuma atsākt darbību līdz brīdim, kad pagājušas 14 dienas no laika, kad viesi iestādi atstājuši. Visi darbinieki jāiepazīstina ar konkrētu rīcības plānu, kurā norādīta katra darbinieka loma un pienākumi, un šim plānam jābūt katrā laikā pieejamam.

⁽²⁰⁾ "Koronavīrusa slimība. ES norādījumi par drošu atgriešanos darbavietā"

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_729.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. COVID-19: guidance for the workplace [tiešsaistē]. [atjaunināti 2020. gada 20. aprīlī; atsauce izdarīta 2020. gada 4. maijā]. Pieejami: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽²¹⁾ Sk. arī Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas (EDAK) paziņojumu: https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf.

e) *Apmācība*

Viesiem darbiniekiem, kas strādā tūrisma iestādēs, jābūt informētiem par Covid-19 simptomiem un infekcijas profilakses un kontroles (IPK) pamatpasākumiem. Darbinieki jāapmāca, kādi IPK pasākumi veicami un kā rīkoties, ja viesiem ir Covid-19 atbilstoši simptomi vai ja tādi simptomi parādās viņiem pašiem.

f) *Darbinieku pārvaldība*

Jāapsver pasākumi, kas samazinātu darbinieku klātbūtni; piemēram, darbs no mājām visiem darbiniekiem, kuri savus pienākumus var veikt tāl darbā.

Jāapsver arī pasākumi, kas mazinātu fizisku saskari un fiziskās saskares laiku, strādājot klātienē, piemēram, darbs maiņās, maltītes dažādos laikos, telefonu un elektronisko saziņas līdzekļu izmantošana.

g) *Informācija viesiem*

Viesiem pieklūstamā veidā (arī digitāli) gan pirms ierašanās, gan viesmīlības iestādē uz vietas jāsaņem visa vajadzīgā informācija par aktuālajiem vietējo sabiedrības veselības aizsardzības iestāžu norādījumiem, kā arī konkrētajiem ieviestajiem pasākumiem, kas skar viņu ierašanos, uzturēšanos un došanos prom.

Viesi pirms ienākšanas viesmīlības iestādē ar īpašām zīmēm (informatīvas infografikas, kas adaptētas viesiem ar redzes traucējumiem) jāinformē par Covid-19 pazīmēm un simptomiem un to, kā rīkoties, ja viņiem uzturēšanās laikā vai 14 dienu laikā pēc došanās prom parādās slimības simptomi. Viesmīlības iestāde var arī piedāvāt bukletus ar šo informāciju.

Viesmīlības iestādēm jāparūpējas, lai tad, ja jāveic kontaktu izsekošana, būtu pieejama viesu kontaktinformācija. Kontakta izsekošanas pasākumi jāizmanto tikai un vienīgi Covid-19 uzliesmojuma apkarošanai, un tiem jāatbilst ES e-veselības tīkla vienotajai rīkkopai mobilajām lietotnēm kontaktu izsekošanas atbalstam ES cīņā pret Covid-19 ⁽²²⁾ un Komisijas norādījumiem par lietotnēm ⁽²³⁾, nodrošinot visaugstāko privātuma un datu aizsardzības līmeni.

h) *Fiziskā distancēšanās un higiēna*

Viesmīlības iestādei jāievieš mērķorientēti pasākumi, kas nodrošinātu, ka koplietošanas telpās, kur viesi varētu uzturēties ilgāku laiku (t. i., ilgāk par 15 minūtēm), tiek ievērota fiziskā distancēšanās; piemēram, var noteikt maksimālo viesu skaitu, kas vienlaikus drīkst uzturēties katrā koplietošanas zonā (restorānā, kafejnīcā, bārā, vestibilā utt.). Jāapsver iespēja viesiem ierādīt noteiktu laika nogriezni maltītēm, peldēšanai baseinā vai sporta zāles izmantošanai vai darīt pieejamu (digitālu) grafiku, kurā var rezervēt noteiktu laiku.

Ja nav iespējams pilnīgi ievērot fizisko distancēšanos, viesu un darbinieku aizsardzībai jāapsver alternatīvi pasākumi, piemēram, stikla vai plastmasas paneļu izmantošana, masku valkāšana utt.

Principā visā viesmīlības iestādē koplietošanas telpās jāievēro 1,5–2 m distance (izņemot gadījumus, kad cilvēki ceļo un mitinās kopā) un tad, ja tas nav iespējams, jāizmanto citi pasākumi (piem., jāvalkā maskas).

Āra zonās (pludmales, baseini, kafejnīcas, bāri, restorāni utt.) un vietās, kur tiek piedāvāta apkalpošana ārā, jārikojas tā, lai varētu ievērot fizisko distancēšanos, un jāievēro īpaši higiēnas pasākumi. Arī iekštelpās, piemēram, spa un baseinos, jāievēro stingri higiēnas pasākumi. Katrai viesmīlības iestādei rūpīgi jāizsver, vai piedāvāt papildpakalpojumus (piemēram, bērnu aprūpi). Lielāki pasākumi, piemēram, koncerti, būtu jāatliek uz vēlāku laiku.

Ja viesmīlības iestāde piedāvā transporta pakalpojumus, piemēram, tiešos pārvadājumus, tad, ievērojot Vadlīnijas par transporta pakalpojumu un savienotības pakāpenisku atjaunošanu ⁽²⁴⁾, jāīsteno īpaši piesardzības pasākumi.

i) *Infekcijas profilakses un kontroles pasākumi (IPK pasākumi)*

Ne vien jāievēro fiziskā distancēšanās, bet arī jāapsver iespēja izstrādāt, darbiniekiem un viesiem izziņot un ieviest individuālos aizsardzības pasākumus un tīrīšanas un dezinfekcijas protokolus.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽²³⁾ Komisijas paziņojums "Norādījumi par lietotnēm, kas sniedz atbalstu cīņā pret Covid-19 pandēmiju saistībā ar datu aizsardzību" (OV C 124I, 17.4.2020., 1. lpp.).

⁽²⁴⁾ C(2020) 3139.

Daži šādi pasākumi:

i) respiratoriskā etiķete

Jāizziņo un gan viesiem, gan darbiniekiem jāievēro stingra respiratoriskā etiķete (klepot vai šķaudīt papīra salvetē vai elkoņa līkumā). Viesmīlības iestādēm jāgādā, lai būtu pieejamas papīra salvetes un atkritumu tvertnes;

ii) roku higiēna

Roku higiēna ir svarīgs kontroles pasākums, un gan viesi, gan darbinieki par to jāinformē ar informatīvām infografikām, kas izvietotas aktuālākajās vietās (piem., pie ieejas, tualetēs, pie kases utt.). Viesmīlības iestādēm jānodrošina viegla piekļuve vietām, kur var nomazgāt rokas ar ziepēm un tās nosusināt ar vienreizlietojamiem papīra dvieļiem vai automātiskajiem žāvētājiem, kā arī piekļuve dezinfekcijas līdzekļiem uz spirta bāzes;

iii) sejas masku izmantošana

Viesu un darbinieku sejas maskas būtu jāuzskata tikai par papildpasākumu, kas neaizstāj galvenos profilakses pasākumus. Ir svarīgi maskas lietot pareizi, un gan viesi, gan darbinieki jāinformē, kā to darīt;

iv) vēdināšana

Ir ieteicams palielināt gaisa apmaiņas reizu skaitu stundā un iespējami daudz vēdināt ar āra gaisu – vai nu dabiski, vai ar mehānisku ventilāciju (atkarībā no vietas). Pēc viesu izrakstīšanās ieteicams istabas vismaz stundu vēdināt pastiprināti;

v) tīrīšana un dezinficēšana

Svarīgi ir pēc iespējas biežāk (vismaz reizi dienā, bet, ja iespējams, vēl biežāk) tīrīt bieži skartas virsmas. Šādas virsmas ir, piemēram, durvju rokturi, krēsli un roku balsti, galdu virsmas, gaismas slēdži, margas, ūdens krāni, liftu pogas, letes utt. Darbiniekiem jāsaņem informācija par tīrīšanu pēc izrakstīšanās un tā jāveic, un tas pats attiecas uz tīrīšanas aprīkojuma apstrādi, atkritumu apsaimniekošanu, veļas mazgāšanu un personiskās higiēnas pasākumiem pēc tīrīšanas.

j) *Potenciāla infekcija viesu vai darbinieku vidū*

Ja radušās aizdomas, ka kāds viesis vai darbinieks (darba pienākumu izpildes laikā) varētu būt saslimis ar Covid-19, jāisteno d) punktā aprakstītais rīcības plāns, kam jāatbilst relevantajiem ECDC (1. pielikums) un nacionālo un vietējo iestāžu norādījumiem par

i) izolēšanās un distancēšanās pasākumiem, kas jāievēro attiecībā uz potenciāli inficēto personu;

ii) valsts tiesību aktos noteikto procedūru, kā informējami medicīniskie dienesti, lai nokārtotu medicīnisku konsultāciju, testēšanu vai iespējamu pārvietošanu uz ārstniecības iestādi;

iii) valsts tiesību aktos noteikto procedūru, kā informējamās vietējās sabiedrības veselības aizsardzības iestādes un, iespējams, veicama kontaktu izsekošana;

iv) veicamo tīrīšanu un dezinfekciju;

v) nepieciešamību sadarboties un sniegt informāciju par pārējiem viesiem vai darbiniekiem, kas ar attiecīgo personu viesmīlības iestādē bijuši kontaktā 2 dienu laikā pirms un 14 dienu laikā pēc simptomu parādīšanās.

28. Šie pamatprincipi jāņem vērā līdzās Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra vispārīgajiem ieteikumiem 1. pielikumā.

IV. Secinājumi

29. Dalībvalstis tiek mudinātas dalīties šajos norādījumos ar kompetentajām iestādēm un reģionālā/vietējā līmenī.

30. Tūrisma nozares ieinteresētās personas, piemēram, profesionālās apvienības un tiešsaistes tūrisma platformas, tiek mudinātas izplatīt šos norādījumus un palielināt informētību par tiem.

31. Dalībvalstis tiek aicinātas pastāvīgi sadarboties ar ECDC, lai nodrošinātu, ka iepriekš 18. punktā minētā inficētības karte kalpotu par pārredzamu instrumentu informācijas sniegšanai ES līmenī, kas jāizmanto iestādēm, transporta operatori un tūrisma nozarē ieinteresētajām personām.
 32. Dalībvalstis tiek mudinātas apsvērt iespēju atbalstīt viesmīlības nozari un, plašākā izpratnē, uzņēmumus, kas sniedz tūrisma pakalpojumus, šo norādījumu un attiecīgo infekciju profilakses un kontroles pasākumu un protokolu īstenošanā un uzraudzīt to ievērošanu. Šim nolūkam dalībvalstis var izmantot pieejamos valsts un ES līdzekļus.
 33. Pamatojoties uz šiem norādījumiem, Komisija turpinās koordināciju ar dalībvalstīm, lai izveidotu saskaņotu pieeju infekciju profilakses un kontroles pasākumiem un protokoliem viesmīlības un tūrisma nozares uzņēmumos ES.
 34. Šiem norādījumiem būtu jāpalīdz dalībvalstīm un tūrisma nozarē ieinteresētajām personām izstrādāt konkrētākus infekciju profilakses un kontroles pasākumus un protokolus saskaņā ar šiem norādījumiem un uzraudzīt to ievērošanu, tādējādi stiprinot nosacījumus uzņēmumiem ar mērķi palielināt patērētāju uzticēšanos.
 35. Komisija izveidos īpašu tīmekļa vietni ar interaktīvu karti, kurā būs apkopota informācija no dalībvalstīm un tūrisma un ceļojumu nozares, tostarp informācija par valstu vai nozaru protokoliem un atbilstības shēmām.
 36. Lai atbalstītu dalībvalstis, Komisija veicinās paraugprakses apmaiņu, cita starpā izmantojot Tūrisma padomdevēju komiteju.
 37. Lai atvieglotu šo norādījumu īstenošanu, Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstu publiskajām iestādēm, tūrisma nozarē ieinteresētajām personām un starptautiskajām organizācijām.
-

PIELIKUMS

Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra vispārīgie ieteikumi tūrisma nozarei un jo īpaši viesmīlības uzņēmumiem**Vietējie pasākumi**

Sabiedrības veselības aizsardzības pasākumiem tūrisma nozarē būs jāatbilst vispārējiem pasākumiem, ko piemēro vietējās un valsts iestādes, un tajos jāņem vērā norādījumi darbavietai ⁽¹⁾. Šādiem tūrisma nozarē ieviestajiem pasākumiem jābūt vismaz tikpat stingriem kā ieteikumiem plašai sabiedrībai.

Vietējām un/vai valsts sabiedrības veselības aizsardzības iestādēm un izmitināšanas vietām jāuztur pastāvīgs savstarpējs dialogs, lai nodrošinātu, ka attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā tiek darīti zināmi un piemēroti jaunākie noteikumi un normas, tostarp:

- īpaša kārtība attiecībā uz viesiem (tai skaitā viesiem no citām valstīm), saskaņā ar kuru tie var saņemt medicīniskās konsultācijas un ārstēšanu, tostarp piekļuvi ambulatorajai un stacionārajai aprūpei, ja tiem ir simptomi, kas saistīti ar Covid-19,
- izmitināšanas vietu īpašniekiem ir jāvāc precīza klientu kontaktinformācija, ko izmantos sabiedrības veselības izziņas darbā, ja šāds gadījums tiks konstatēts attiecīgajā izmitināšanas vietā.

Risku izziņošana un personāla apmācība*Rīcības plāns*

Uzņēmumu rīcībā jābūt sagatavotības plānam, kurā ietvertas darbības, kas jāveic šādos laikposmos:

- laikposms, kas sāksies brīdī, kad tiks pieņemts lēmums par atkalatvēršanu, un beigsies pirms viesu ierašanās. Šis posms ietvers darbinieku informēšanu un apmācību, kā arī nepieciešamo infekcijas profilakses pasākumu īstenošanu attiecīgajā objektā un viesiem sniedzamās informācijas sagatavošanu pirms to ierašanās,
- laikposms, kurā viesi uzturas attiecīgajā vietā, sākot no rezervācijas brīža, ieskaitot viesu reģistrēšanu, un līdz brīdim, kad viesi izrakstās (aizbrauc),
- laikposms, kas ilgst līdz 14 dienām pēc viesu aizbraukšanas.

Konkrēts rīcības plāns, kurā sīki izklāstīts katra darbinieka uzdevums un pienākumi, būtu jādara zināms visam personālam, turklāt tam būtu jābūt pieejamam jebkurā laikā.

Personāla apmācība un vadība*Apmācība*

- Visiem tūrisma objektu darbiniekiem jāprot atpazīt Covid-19 simptomi (drudzis, klepus, kakla sāpes u. c.) un jābūt informētiem par galvenajiem infekciju profilakses un kontroles (IPK) pasākumiem.
- Darbinieki, kuriem pašiem vai viņu ģimenes locekļiem, ir apstiprināts Covid-19, darba vidē nedrīkstētu nokļūt infekciozajā periodā, kuru ir noteikušas vietējās veselības aizsardzības iestādes; parasti runa ir par laikposmu, kas ilgst līdz 8 dienām pēc simptomu parādīšanās (ja saslimšana ir vieglā formā).
- Darbiniekiem, kuriem ir Covid-19 raksturīgi simptomi, darba vidē nedrīkstētu nokļūt; šiem darbiniekiem vajadzētu pašizolēties, turklāt tiem jāiesaka ievērot vietējos sabiedrības veselības norādījumus un, ja simptomi saasinās, vērsties pēc medicīniskās palīdzības saskaņā ar vietējiem norādījumiem.
- Ir jāapsver iespēja nodrošināt personālam specializēto apmācību par infekciju profilakses un kontroles pasākumiem un darbībām, kas jāveic gadījumos, kad viesiem ir Covid-19 raksturīgi simptomi.

Pārvaldība

- Vecāka gadagājuma darbinieki un darbinieki ar hroniskām slimībām (sirds slimībām, plaušu slimībām, imūndeficītu, nesen veikto vēža ārstēšanu), par kurām ir zināms, ka Covid-19 izraisītās infekcijas gadījumā tās palielina nelabvēlīgas attīstības risku, ja iespējams, būtu jāiesaiesta darbībās, kurās ir paredzēts ierobežots kontakts ar viesiem.

⁽¹⁾ Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Covid-19: norādījumi darbavietai [tiešsaistē]. [atjaunināti 2020. gada 20. aprīlī; atsauce izdarīta 2020. gada 4. maijā]. Pieejami vietnē https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

- Būtu jāparedz pasākumi, kas samazina darbinieku skaitu uz vietas, piemēram, atļaujot strādāt no mājām visiem tiem darbiniekiem, kuri pilda pienākumus, kas var būt savietojami ar tāldarbu.
- Būtu jāparedz pasākumi, kas samazina fizisko kontaktu skaitu un fizisko kontaktu laiku starp cilvēkiem uzņēmumā (piemēram, darbs maiņās, ēdienreizes maiņās, tālruņu un elektronisko sakaru līdzekļu izmantošana maiņās).

Informācija viesiem

- Pirms viesi ierodas izmitināšanas vietā, tiem ir jānosūta informācija par spēkā esošajiem vietējo sabiedrības veselības aizsardzības iestāžu norādījumiem un īpašiem pasākumiem, kas tikuši ieviesti izmitināšanas vietā. Viesi ir jāinformē par to, ka, ja tiem ir Covid-19 raksturīgi simptomi vai ja 14 dienu laikā pirms plānotās uzturēšanās tie ir saskaršies ar personu, kurai konstatēts Covid-19, vai ar personu ar simptomiem, kas varētu liecināt par saslimšanu ar Covid-19, uzturēšanās tiem būtu jāatliek.
- Lai viesus informētu par Covid-19 pazīmēm un simptomiem un sniegtu tiem norādījumus par to, kā rīkoties simptomu gadījumā, izmitināšanas vietā pie ieejas ir jāizvieto īpašas norādes (informatīvas infografikas) vai cita pieejama informācija, tostarp klientiem ar redzes traucējumiem pielāgotā informācija. Izmitināšanas vietā var sniegt arī bukletus ar šo informāciju.
- Aizbraukšanas brīdī viesiem tiek skaidri lūgts izmitināšanas vietai nekavējoties ziņot, ja 14 dienu laikā pēc aizbraukšanas tiem parādās ar Covid-19 saistītie simptomi vai ja attiecībā uz Covid-19 tie saņēmuši pozitīvu testa rezultātu.
- Ir jāpārlicinās, ka viesu kontaktinformācija ir pieejama (ja tā būs vajadzīga kontaktu izsekošanas nolūkos).

Fiziskā distancēšanās

- SARS-CoV-2 pārnese galvenokārt notiek ar izelpotajiem pilieniem, tieši kontaktējoties ar inficētām personām, kā arī tuvākajā apkārtnē netieša kontakta ceļā, pieskaroties piesārņotām virsmām un priekšmetiem (fomītiem). Lielas izelpotas pilītes pārvietojas aptuveni 1 metru, kad cilvēks elpo, 1,5 metru, kad cilvēks runā, un 2 metrus, kad cilvēks klepo^(?).
- Uzņēmumam ir jānodrošina, ka koplietošanas zonās, kur viesi kopā varētu uzturēties ilgāku laiku (piemēram, ilgāk par 15 minūtēm), fiziskā distancēšanās tiek ievērota saskaņā ar jaunākajām norādēm.
- Viesiem, kas ceļo kopā un nakšņo vienā istabā (numurā), fiziskais attālums savā starpā nav jāievēro.
- Ja fizisko distancēšanos nodrošināt nav iespējams, ir jāparedz īpaši pasākumi, lai novērstu pilienu izplatīšanos: piemēram, uzņemšanas zonās var izmantot stikla vai plastmasas aizsargpaneļus.
- Lai nodrošinātu vajadzīgo fizisko distancēšanos, tūrisma objektiem, tai skaitā viesnīcām un restorāniem, ir jānosaka maksimālais viesu skaits, kas atļauts katrā objektā un telpā. Maksimāli atļauto viesu skaitu pārsniegt nedrīkst.
- Izklaides pasākumi būtu jāatliek vai jāatceļ, izņemot, ja ir iespējams garantēt fizisko distancēšanos.
- Lai nodrošinātu fizisko distancēšanos, speciāli noteikumi ir jāparedz attiecībā uz pārvietošanās līdzekļiem.

Infekciju profilakses un kontroles pasākumi

Tūrisma nozares uzņēmumi parasti piedāvā produktus un pakalpojumus, kas paredz cilvēku pulcēšanos slēgtajās zonās (viesnīcas, restorāni, kafējnīcas) un atklātajās zonās (kempingi, pludmales, baseini) uz ilgu laiku, tādējādi palielinot vīrusa pārneses iespēju. Fiziskā distancēšanās un konkrēti infekciju profilakses un kontroles pasākumi (individuālie aizsardzības pasākumi un tīrīšanas un dezinfekcijas protokoli) ir jāparedz un jāīsteno iekvienā situācijā, kur ir sagaidāma cilvēku pulcēšanās^(?). Šie infekciju profilakses un kontroles pasākumi ietver turpmāk minētos pasākumus:

^(?) Bourouiba L. *Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19*. *Jama*. 2020. gada 26. marts.

^(?) Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs, Infekciju profilakse un kontrole tādu cilvēku māsājniecībās, attiecībā uz kuriem ir aizdomas par to inficēšanos ar Covid-19 vai kuriem ir apstiprināta koronavīrusa izraisītā slimība (Covid-19) [tiešaistē], 2020. gada 31. marts, [2020. gada 4. maijs]. Pieejams vietnē: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>.

— *Respiratoriskā etiķete*

- Jāievēro stingra respiratoriskā etiķete: klepojot vai šķaudot, deguns un mute jāaizsedz ar papīra salveti. Tīras papīra salvetes jātur tuvumā un lietošanas gatavībā.
- Uzreiz pēc lietošanas tās jāizmet atkritumu tvertnē (ideālā gadījumā – tvertnē ar vāku) un rokas jānomazgā/jānotīra, ievērojot attiecīgo procedūru.
- Ja papīra salvetes nav pieejamas, ieteicams klepot vai šķaudīt elkoņa līkumā.

— *Roku higiēna*

- Roku higiēna ir svarīgs kontroles pasākums, kas palīdz mazināt Covid-19 izplatību.
- Jānodrošina viegla piekļuve vietām, kur var nomazgāt rokas ar ziepēm un tās nosusināt ar vienreizlietojamiem papīra dvieļiem vai automātiskajiem žāvētājiem, kā arī piekļuve dezinfekcijas līdzekļiem uz spirta bāzes (ar spirta saturu vismaz 70 %).
- Visos tūrisma objektos, t. i., to dažādās vietās (piem., pie ieejas, tualetēs, pie kases utt.) jāizvieto informatīvas infografikas, kurās paskaidrots roku higiēnas svarīgums un attēloti rūpīgas roku mazgāšanas paņēmieni.
- Rokas jāmazgā bieži.

— *Sejas masku izmantošana*

- Medicīniskās vai improvizētās (nemedicīniskās) sejas maskas, ko tūrisma objektos valkā personāls un viesi, var uzskatīt par avota kontroles līdzekli (jo tās novērš tādu pilienu izplatīšanos, kas izdalās no inficētiem cilvēkiem, kuriem ir vai nav attiecīgie simptomi) (*).
- Sejas masku izmantošana būtu jāuzskata tikai par papildinošu pasākumu, nevis par pasākumu, kas aizstāj galvenos profilaktiskus pasākumus.
- Ir svarīgi sejas maskas izmantot pareizi. Sejas maskai pilnībā jānosedz sejas daļa no deguna muguras apakšējās daļas līdz zodam.
- Informācijai par sejas masku pareizu izmantošanu jābūt pieejamai; tajā jānorāda īpaši jāuzsver, ka pirms sejas maskas uzlikšanas un pēc tās noņemšanas ir ļoti svarīgi nomazgāt rokas ar ziepēm un ūdeni vai notīrīt tās ar dezinfekcijas līdzekli uz spirta bāzes.
- Ņemot vērā sagādes grūtības un to, ka attiecībā uz medicīnisko sejas masku izmantošanu prioritāte tiek dota veselības aprūpes iestādēm, pārējie iedzīvotāji drīkst valkāt gan medicīniskās, gan nemedicīniskās sejas maskas.
- Filtrējošo aizsargmasku (FFP) valkāšana netiek ieteikta, jo to izmantošanai prioritāte jādod tikai veselības aprūpes iestādēm.

— *Vēdināšana*

- Slikta iekštelpu vēdināšana pastiprina elpceļu infekciju pārnesei (?). Tiek uzskatīts, ka Covid-19 galvenokārt

(*) Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs. Sejas masku izmantošana, atrodoties sabiedrībā. Covid-19 pārnese mazināšana no potenciāli asimptomātiskām vai presimptomātiskām inficētām personām, izmantojot sejas maskas [tiešsaistē]. 2020. gada 8. aprīlis [2020. gada 4. maijs]. Pieejams vietnē: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

(?) Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Telpu vēdināšana un gaisa pilienu ceļā pārnestu infekciju risks 3 veselības aprūpes iestādēs, kuras atrodas lielajā mācību slimnīcā. *Am J Infect Control*. 2011 Dec;39(10):866-72.

izplatās caur izelpotajiem pilieniem. Vēl ir maz zināms, kāda nozīme Covid-19 pārnesē ir aerosoliem, kas gaisā var turēties ilgu laiku, un tādēļ nav iespējams precīzi noteikt telpu vēdināšanas relatīvu nozīmi Covid-19 pārneses novēršanā. Tomēr daudzi Covid-19 pārneses gadījumi ir saistīti ar uzturēšanos slēgtās telpās ⁽⁶⁾. Šķiet, ka, palielinot gaisa apmaiņu stundā un āra gaisa ieplūdi stundā, jebkāds varbūtējs pārneses risks, ko rada aerosoli, tiek mazināts; to var panākt, izmantojot dabisku vēdināšanu vai mehānisku ventilāciju (atkarībā no uzņēmuma iespējām) ⁽⁷⁾.

— Ja tiek izmantotas mehāniskās ventilācijas sistēmas, to apkope ir jāveic obligāti saskaņā ar ražotāja norādījumiem jo īpaši attiecībā uz iekārtas tīrīšanu un filtru maiņu.

— *Tīrīšana un dezinficēšana*

— Covid-19 pandēmijas apstākļos svarīga ir kārtīga tīrīšana un dezinficēšana ⁽⁸⁾.

— Virsmas, ko bieži aiztiek, tīrāmas iespējami bieži (vismaz reizi dienā un, ja iespējams, biežāk). Virsmu piemēri: durvju kliņķi un rokturi, krēsli un roku balsti, galdu virsas, elektrības slēdži, margas, ūdens krāni, lifta pogas u. c.

— Vīrusa izdzīvošana uz virsmām ir atkarīga no virsmas materiāla, un ir ziņots par visīsāko izdzīvošanu uz vara ⁽⁹⁾.

— Pēc viesu izrakstīšanās ieteicams vismaz vienu stundu veikt rūpīgu tīrīšanu ar mazgāšanas standartlīdzekļiem un pastiprināt telpu vēdināšanu.

— Regulārajai tīrīšanai pietiek ar standarta mazgāšanas līdzekļiem.

— Tīrīšanas rīki pēc katras tīrīšanas pienācīgi jānotīra.

— Pēc tīrīšanas veicama roku higiēna.

— Ievēro atkritumu apsaimniekošanas standartprocedūras. Tīrīšanas laikā radušies atkritumi ievietojami nešķīrotajos atkritumos.

— Ievēro gultasveļas, dvieļu un galdautu mazgāšanas standartprocedūras.

⁽⁶⁾ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs. Sejas masku izmantošana, atrodoties sabiedrībā. Covid-19 pārneses mazināšana no potenciāli asimptomātiskām vai presimptomātiskām inficētām personām, izmantojot sejas maskas [tiešsaistē]. 2020. gada 8. aprīlis [2020. gada 4. maijs]. Pieejams vietnē <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Telpu vēdināšana un gaisa pilienu ceļā pārnestu infekciju risks 3 veselības aprūpes iestādēs, kuras atrodas lielajā mācību slimnīcā. *Am J Infect Control*. 2011 Dec;39(10):866-72.

Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z, et al. Covid-19 uzliesmojums, kas saistīts ar gaisa kondicionēšanu restorānā, *Guangzhou*, Ķīna, 2020. *Emerg Infect Dis*. 2020 Apr 2;26(7).

⁽⁷⁾ Pasaules Veselības organizācija (PVO). Infekciju kontroles nolūkos veselības aprūpes iestādēs veiktā dabiskā vēdināšana [tiešsaistē]. 2009 [atjaunināts 2020/ gada 4. maijā]. Pieejams vietnē https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Eiropas Siltumapgādes, ventilācijas sistēmu un gaisa kondicionēšanas sistēmu apvienību federācija. Kā nodrošināt un izmantot ēku pakalpojumus, lai nepieļautu koronavīrusa izraisīto slimību Covid-19 un novērstu vīrusa SARS-CoV-2 izplatīšanos darba vietās [tiešsaistē]. [atjaunināts 2020. gada 17. martā; atsauce izdarīta 2020. gada 4. maijā]. Pieejams vietnē https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf.

⁽⁸⁾ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC). Vides dezinfekcija veselības aprūpes iestādēs un ar veselības aprūpi nesaistītās vietās, kas var būt inficētas ar SARS-CoV-2. Stockholm: ECDC, 2020 [2020. gada 26. aprīlis]. Pieejams vietnē <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>.

⁽⁹⁾ Pasaules veselības organizācija (PVO). Vēdināšana infekcijas ierobežošanai veselības aprūpes iestādēs [internets]. 2009 [atjaunināts 2020. gada 4. maijā]. Pieejams vietnē https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Ja ir aizdomas par personas inficēšanos ar Covid-19: testēšana, kontaktu izsekošana, izolācija un karantīna

Ja ir aizdomas par inficēšanās ar Covid-19 gadījumu viesu vai darbinieku vidū darba laikā, iestādei jāiedarbina vietējais rīcības plāns ⁽¹⁰⁾.

Aizdomīgā gadījumā indivīdam nekavējoties jāliek valkāt masku, ievērot elpceļu etiķeti un roku higiēnas praksi. Aizdomīgā gadījumā indivīds jānošķir no citām personām vismaz 2 m attālumā un, ja iespējams, jāierāda izolācijai pašam sava telpa ar labierīcībām.

Saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību aktiem par aizdomīgo gadījumu būtu jāpaziņo vietējiem medicīnas dienestiem, kuri konsultēs par pārbaudēm, turpmāku gadījuma pārvaldību un indivīda pārvietošanu uz aprūpes vietu (piemēram, slimnīcu), ja to uzskata par nepieciešamu un atbilstošu vietējiem medicīniskās aprūpes ceļiem.

Ja aizdomīgo gadījumu uzskata par varbūtēju vai apstiprinātu gadījumu, par to informē vietējās sabiedrības veselības iestādes, un tās sniedz ieteikumus par to, vai būtu jāveic kontaktu izsekošanas darbības. Kontakta izsekošana parasti sākas tūlīt pēc tam, kad ir paziņots par identificētu varbūtēju vai apstiprinātu gadījumu, un par to parasti ir atbildīgas vietējās sabiedrības veselības iestādes. Tūrisma uzņēmumi tiks lūgti sadarboties un sniegt visu nepieciešamo informāciju par viesiem vai darbiniekiem, kas uzņēmumā varētu būt kontaktējušies ar attiecīgo indivīdu, konkrētajā gadījumā sākot no 2 dienām pirms un beidzot ar 14 dienām pēc simptomu parādīšanās.

Darbinieki, kuriem parādījušies simptomi, jāizolē mājās un viņiem jāmeklē medicīniskā palīdzība.

Ja iekštelpās konstatēts aizdomīgs vai apstiprināts Covid-19 gadījums, šī telpa vispirms vismaz stundu labi jāizvēdina un pēc tam rūpīgi jāiztīra ar neitrālu mazgāšanas līdzekli, pēcāk veicot virsmu dekontamināciju ar dezinfekcijas līdzekli, kas iedarbojas uz vīrusiem. Alternatīvi dekontaminācijai pēc tīrīšanas ar neitrālu mazgāšanas līdzekli var izmantot 0,05-0,1 % nātrija hipohlorītu vai produktus uz etanola bāzes (vismaz 70 %). Visi potenciāli kontaminētie tekstilizstrādājumi (piemēram, dvieli, gultas veļa, aizkari, galdauti utt.) jāmazgā karstā ūdens programmā (90 °C) ar parastu veļas mazgāšanas līdzekli. Ja materiāla īpašību dēļ nevar izmantot karstā ūdens programmu, mazgāšanas programmai jāpievieno balinātājs vai citi veļas mazgāšanas līdzekļi tekstilizstrādājumu dekontaminācijai.

Īpaši noteikumi viesnīcām

Lai samazinātu Covid-19 pārneses iespējamību, tiek ieteikti šādi pasākumi.

1. Administrācija/pārvaldība

- a. apspriežoties ar vietējām sabiedrības veselības iestādēm, izstrādāt sagatavotības plānu infekciju profilakses un kontroles pasākumiem attiecībā uz Covid-19;
- b. rūpīgi sekot līdzi sabiedrības veselības aizsardzības iestāžu ieteikumiem, lai darbiniekiem un viesiem nodrošinātu izpratni par pašreizējo situāciju un novērtētu inficēšanās risku;
- c. nodrošināt darbinieku apmācību par procedūrām, kas attiecas uz visiem attiecīgajiem infekciju profilakses un kontroles aspektiem, tostarp aizdomīgu Covid-19 gadījumu pārvaldību, dezinfekciju un tīrīšanu, kā arī sejas masku pareizu lietošanu;
- d. noteikt viesu skaita ierobežojumu jebkurā laikā koplietošanas telpās, lai garantētu fizisku distancēšanos saskaņā ar norādījumiem par fizisku distancēšanos un masu pulcēšanos; nodrošināt atļautā viesu skaita atbilstību vietējam sabiedrības veselības ieteikumam par pulcēšanos;
- e. nodrošināt, lai viesiem būtu pieejami informatīvie materiāli par Covid-19 simptomiem, norādījumi slimības gadījumā un vietējās procedūras, norādījumi par roku higiēnu un sejas masku pareizu lietošanu;

⁽¹⁰⁾ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC). Kontakta izsekošana. Sabiedrības veselības pārvaldība attiecībā uz personām, ieskaitot veselības aprūpes darbiniekus, kuras saskārusās ar Covid-19 slimniekiem Eiropas Savienībā – otrs atjauninājums, Stokholma, ECDC, [2020. gada 27. aprīlis]. Pieejams vietnē <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

- f. izmantot norādes (piemēram, paziņojumus uz sienām publiskās vietās un telpās), lai informētu viesus par procedūrām, ar kuru palīdzību samazina kontaktus starp darbiniekiem un viesiem;
 - g. apsvērt iespēju atcelt darbības slēgtās telpās, kur nav iespējams nodrošināt fizisku distancēšanos, un jo īpaši, ja šādas darbības ir iespējams veikt ārpus telpām.
2. *Reģistrācijas vai durvju sarga pakalpojumi*
 - a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes;
 - b. lai samazinātu kontaktus starp viesiem un darbiniekiem, apsvērt tādas risinājumus kā pašreģistrācija un izrakstīšanās tiešsaistē; ja izmanto pašreģistrācijai izmanto skārienjutīgu ekrānu vai tastatūru, nodrošināt šādu ierīču regulāru tīrīšanu, lai samazinātu pārneses risku;
 - c. nodrošināt fizisku distancēšanos starp reģistratoru un citiem darbiniekiem un viesiem, ideālā gadījumā izmantojot plastmasas vai stikla atdalītājplātņi;
 - d. nodrošināt fizisku distancēšanos starp viesiem, piemēram, izmantojot marķējumu uz grīdas.
 3. *Restorāni, brokastu un ēdamtelpas, un bāri*
 - a. nodrošināt, lai pie ieejas būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un par roku higiēnu atgādināšanas norādes;
 - b. ja iespējams, pašapkalpošanās bufetes vietā ēdiens klientiem būtu jāpasniedz; ja ēdiena pasniegšana pie galda nav iespējama, būtu jāpastiprina higiēnas pasākumi un viesiem būtu jāatgādina, ka, ierodoties restorānā, apmeklējot bufeti un pēc pašapkalpošanās bufetē, jāizmanto roku dezinfekcijas līdzeklis;
 - c. ja izmanto pašapkalpošanās bufeti, nodrošināt, ka bufetes telpā tiek ieturēts fiziska distance;
 - d. lai nodrošinātu fizisku distancēšanos, ierobežot viesu skaitu, kas jebkurā laikā atrodas telpās;
 - e. izvairīties no rindām vai, ja tas nav iespējams, nodrošināt fizisku distancēšanos rindā, piemēram, izmantojot marķējumu uz grīdas;
 - f. nodrošināt 2 metru fizisku attālumu starp galdiņiem;
 - g. nodrošināt pietiekamu ventilāciju saskaņā ar restorānu ventilācijas vadlīnijām gan attiecībā uz gaisa apmaiņu stundā, gan āra gaisa ieplūdi stundā;
 - h. nodrošināt gaisa kondicionēšanas filtru regulāru tīrīšanu saskaņā ar ražotāja norādījumiem;
 - i. ja ventilācijai izmanto gaisa kondicionēšanas iekārtas gaisu, pēc iespējas samazināt recirkulāciju;
 - j. nodrošināt bieži aiztīktu virsmu regulāru tīrīšanu ar standarta mazgāšanas līdzekli.
 4. *Fitness zonas*
 - a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes
 - b. nodrošināt aprīkojuma un jo īpaši saskarsmes virsmu (piemēram, rokturu) tīrīšanu pēc katras lietošanas (pēc katra viesā), nodrošinot atbilstošu tīrīšanas aprīkojumu;
 - c. nodrošināt fizisku distancēšanos starp viesiem;
 - d. ierobežot apmeklētāju skaitu, lai nodrošinātu fizisku distancēšanos;
 - e. būtu jāizvairās no ģērbtuvju izmantošanas un jāmudina viesi pārgērbties savās istabās.
 5. *SPA un peldbaseini telpās*
 - a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un roku mazgāšanas iespējas;
 - b. tā kā SPA procedūru laikā nav iespējams izvairīties no fiziskas saskarsmes un fiziskas distancēšanās starp personu, kas veic procedūru, un viesi, personai, kas veic procedūru, un viesim ieteicams lietot sejas masku;

- c. pirms un pēc katras procedūras ieteicams lietot roku dezinfekcijas līdzekli vai mazgāt rokas;
 - d. nodrošināt telpu regulāru uzkopšanu un vides tīrīšanu;
6. *Brīvdabas objekti (āra peldbaseini, pludmale, rotaļu laukumi)*
- a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un roku mazgāšanas iespējas;
 - b. nodrošināt 2 metru fizisku attālumu starp galdiņiem, pludmales atpūtas krēslu komplektiem, viesiem dažādās nodarbībās un baseinā;
 - c. viesi, kuriem ir kopīga istaba, var koplietot galdiņus, pludmales atpūtas krēslu komplektus utt.;
 - d. nodrošināt šī aprīkojuma regulāru uzkopšanu un vides tīrīšanu.
7. *Bērnu atpūtas zonas telpās (piemēram, viesnīcu silīte)*
- a. tā kā nav iespējams izvairīties no fiziskas saskarsmes un nav iespējams piemērot fizisku distancēšanos, būtu jāapsver šāda pakalpojuma saglabāšana;
- ja šādu pakalpojumu aizvien piedāvā:
- b. jāapsver iespēja personālam, kas rūpējas par bērniem, lietot sejas maskas;
 - c. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un roku mazgāšanas iespējas;
 - d. ierobežot to bērnu skaitu, kuri jebkurā laikā apmeklē atpūtas zonas;
 - e. nodrošināt bieži aiztīktu virsmu, rotaļlietu un aprīkojuma regulāru tīrīšanu ar standarta mazgāšanas līdzekli.
8. *Konferenču un sapulču telpas*
- a. Konferenču un sapulču organizētājiem jāievēro vietējie norādījumi par atļauto dalībnieku skaitu.
 - b. Nodrošināt roku dezinfektanta pieejamību un piekļūšanu roku mazgāšanas vietām.
 - c. Nodrošināt dalībnieku fizisku distancēšanos saskaņā ar ECDC vadlīnijām.
9. *Tualetes*
- a. Nodrošināt ziepju un ūdens un nosusināšanai vajadzīgo vienreizlietojamu papīra dvieļu vai automātisko žāvētāju nepārtrauktu pieejamību.
10. *Lifti*
- a. Lai nodrošinātu fizisku distancēšanos, ieteicams cik iespējams atturēties no lifta kopīgas lietošanas ar personām, ar kurām nedala numuru. Lifti jāatvēl prioritārai izmantošanai personām, kam ir fiziskas grūtības, un personām ar bagāžu.
 - b. Veicināt kāpņu izmantošanu, ja tas ir iespējams un ir praktiski (piemēram, zemās ēkās).
 - c. Nodrošināt bieži aiztīktu virsmu (lifta pogu un margu) regulāru tīrīšanu.
 - d. Nodrošināt lifta pienācīgu vēdināšanu saskaņā ar ražotāja pamācībām un ēkas ekspluatācijas noteikumiem.
11. *Mazaizsargātie viesi*
- a. Mazaizsargātie viesi atturami no dalības darbībās, kurās ne vienmēr iespējams nodrošināt fizisku distanci, īpaši tad, ja darbība notiek slēgtās telpās, un akurāti jāievēro fiziska distance un roku higiēna. Kā iespēja vēl labāk pasargāt mazaizsargātus viesus jāapsver ēdiena piegāde numurā.
12. *Pasākumi objektos*
- a. Apsvērt iespēju atcelt pasākumus ar lielu dalībnieku skaitu (piemēram, koncertus) un vienmēr rūpīgi ievērot valsts un pašvaldību veselības aizsardzības ieteikumus par atļauto dalībnieku skaitu.

Dokumenti ar papildinformāciju

1. Inficēšanās profilakse un ierobežošana veselības aprūpē, kad ir aizdomas par Covid-19. Pagaidu norādījumi. Ženēva, Pasaules veselības organizācija, 2020, [https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125).
 2. Ūdensapgāde, sanitārija, higiēna un atkritumu apsaimniekošana Covid-19 apstākļos. Pagaidu norādījumi. <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>.
 3. Cilvēka inficēšanās ar Covid-19 vīrusu izraisītās slimības Covid-19 uzraudzība pasaulē. Pagaidu norādījumi. Ženēva, Pasaules veselības organizācija, 2020, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>.
 4. Apsvērumi par personu karantīnu koronavīrusa slimības Covid-19 ierobežošanas kontekstā. Pagaidu norādījumi. Ženēva, Pasaules veselības organizācija, 2020, [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19)).
-